

ДЗОВ дає можливість будувати педагогу-організатору власну педагогічну діяльність на високому рівні, приймати обґрунтовані професійні рішення, самостійно засвоювати необхідні знання.

Список використаних джерел:

1. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе // Педагогика. – 2003. – № 3. – С. 8-15.
2. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании / О. Е. Лебедев // Школьные технологии. – № 5. – 2004.
3. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – № 2. – 2003. – С. 58-64.

Юр'єв Л.В.

викладач,

Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ

Головна мета сучасної освіти полягає у створенні умов для розвитку і самореалізації особистості – громадянина України, активно діючої, ділової людини, фахівця нової формації.

В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування, зростають вимоги до професійної компетентності випускників, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів.

Щоб набути даних якостей, молоді люди повинні мати можливість упродовж усього періоду навчання розвивати самостійність, навчатися і спеціальності, і вмінню вести себе в суспільстві. Сучасна вища освіта вимагає від викладачів таких підходів до викладання навчального матеріалу та організації самостійної роботи студентів, які дають можливість забезпечити якісне навчання, підготовку до практичної діяльності за обраною професією, формують навички самоорганізації та самоосвіти.

Важливим для професійної освіти є навчити студента опановувати професійну термінологію, оперувати спеціальною термінологією, аргументовано висловлювати власну думку, аналізувати факти, опонувати та вміти вести дискусію. У зв'язку з цим великого значення набуває самостійна робота з термінологічними словниками. При підготовці фахівців у Білгород-Дністровському морському рибпромисловому технікумі за спеціальністю «Експлуатація техніки промислового рибальства та аквакультури» виникає необхідність використання термінологічного словника по спеціальним дисциплінам.

Термінологічний словник – один із різновидів лінгвістичного словника, у якому подано термінологію галузі (чи кількох) галузей знань.

Вивчення проблем термінології надзвичайно актуальне з кількох причин.

Наукові поняття визначаються спеціальними словами – термінами, які складають основу наукової мови. Термін (від латин. *terminus* межа, кінець) це слово або словосполучення, яке позначає поняття певної галузі знання чи діяльності людини.

Термін – це слово, або усталене словосполучення що чітко й однозначно позначає наукове чи спеціальне поняття. Термін не називає поняття, як звичайне слово, а навпаки, поняття, приписується терміну, додається до нього. У цій різниці вбачається відома термінова конвенційність, яка полягає в тому, що вчені чи фахівці тієї чи іншої галузі домовляються. Що розуміти, яке поняття вкладати в той або інший термін. Отже, конкретний зміст поняття, визначеного терміном, буде зрозумілим лише завдяки його дефініції – лаконічному, логічному визначенню, яке зазначає суттєві ознаки предмета, або зазначення поняття, тобто його зміст і межі.

При всій відмінності й багатогранності сучасних галузей наукового знання і властивих їм понять існує ряд спільних ознак, які визначають суть терміна, як особливої мовної одиниці. Отже, основні ознаки терміна:

1 Системність. Кожний термін входить до певної терміносистеми, у якій має термінологічне значення.

2 Точність. Термін повинен якнайповніше й найточніше передавати суть поняття, яке він позначає. Неточний термін може бути джерелом непорозумінь між фахівцями, тому іноді говорять, що науковці спершу домовляються про терміни, а вже потім приступають до дискусії. Оскільки нові поняття сучасної науки досить складні, то для точного називання їх часто використовують багатослівні терміни.

3 Тенденція до однозначності в межах своєї терміносистеми. Якщо більшість слів загальноживаної мови багатозначні, то більшість термінів однозначні, що зумовлено їхнім призначенням. Проте повністю усунути багатозначність (найчастіше двозначність) з терміносистем не вдається.

4 Наявність дефініції. Кожний науковий термін має дефініцію (означення), яка чітко окреслює, обмежує його значення. Так, дефініцією терміна аудиторський висновок є вислів «документ, що містить результати аудиторської перевірки».

Деякі термінознавці називають і такі ознаки (або вимоги) до терміна:

– нейтральність, відсутність емоційно-експресивного забарвлення;
– відсутність синонімів (справді, розвинена синонімія ускладнює наукове спілкування: кольматаж – кольматування – кольматація, жирант індосант, профіцит прибуток зиск вигода);

– інтернаціональний характер (знаючи терміни інтернаціоналізми, легко спілкуватися з іноземними фахівцями, читати іншомовну літературу, проте їхні значення непрозорі і це ускладнює, зокрема, навчальний процес: рамбурсація, ампліація, сапропель, польдер, драйвер, лаж);

– стислість (дуже зручно користуватися короткими термінами, але не завжди вдається утворити короткий термін, який би при цьому був ще й точним, наприклад: акредитив з платежем на виплат);

– здатність утворювати похідні, наприклад: зношення зношування зношеність зношуваний; зрошення – зрошування – зрошувальний – зрошувач.

Проте усі ці вимоги до ідеального терміна не завжди вдається врахувати і утворити термін, який би відповідав усім вищезазваним вимогам

Терміни поділяються на загальноживані (ідея, гіпотеза, формула) та вузькоспеціальні, уживані в певній галузі науки (знаменник, діяльник, чисельник). На відміну від загальнолітературної, мова професійного спілкування вимагає однозначності тлумачення основних ключових понять, зафіксованих у термінах. До будь-якої сфери діяльності це дуже важливо, оскільки неточне вживання того чи іншого слова може мати небажані наслідки. Цього можна легко уникнути, якщо вживати терміни лише в тій формі та значенні, які зафіксовані в словниках останніх видань.

У множині термінів кожної галузі вирізняють дві складові частини: термінологію і терміносистему.

Термінологія – це така підмножина термінів, яка відображає поняття, й утворились й функціонують у кожній галузі стихійно. На відміну від термінології, терміносистема – це опрацьована фахівцями певної галузі та лінгвістами підмножина термінів, яка адекватно й однозначно відображає систему понять цієї галузі.

Термінологія є головним джерелом поповнення лексичного складу високорозвинених сучасних мов. Саме термінологія, як частина природної людської мови, є найуніверсальнішим засобом зберігання, передавання, оброблення інформації. Обсяги ж інформації зростають шаленими темпами: за даними науковців, зараз її обсяги подвоюються через кожні п'ять-сім років, що спричиняє так званий «термінологічний вибух» появу великої кількості нових термінів.

Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають множинам термінів системного характеру:

1 логічними зв'язками (якщо між поняттями певної науки існують системні логічні зв'язки а вони є в кожній науці, то терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними);

2 мовними зв'язками (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а відповідно їм властиві всі ті зв'язки, які характерні для загальноживаних слів

Таким чином, термінологія це не хаотична множина слів, а організована на логічному й мовному рівні система спеціальних назв.

Розглянемо ще одне поняття яке стосується укладання термінологічних словників це поняття професіоналізми.

Професіоналізми – слова й мовлення звороти, характерні для мови людей певних професій. Оскільки професіоналізми вживають на позначення певних понять лише у сфері тієї чи іншої професії, ремесла, промислу, вони не завжди відповідають нормам літературної мови. Професіоналізми виступають як неофіційні синоніми до термінів. З-поміж професіоналізмів можна вирізнити науково-технічні, професійно-виробничі. Вони доволі різноманітні щодо семантичних характеристик.

На відміну від термінів, професіоналізми не мають чіткого наукового визначення й не становлять цілісної системи. Якщо терміни – це, як правило, абстрактні поняття, то професіоналізми – конкретні, тому що детально диференціюють ті предмети, дії, якості, що безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідної професії, наприклад: слова та словосполучення, притаманні мові моряків: кок-кухар; кубрик-кімната відпочинку екіпажу тощо.

Здебільшого професіоналізми застосовуються в усному неофіційному мовленні людей певного фаху. Виконуючи важливу номінативно-комунікативну функцію, вони точно називають деталь виробу, ланку технологічного процесу чи певне поняття й у такий спосіб сприяють кращому взаєморозумінню. У писемній мові професіоналізм вживають у виданнях, призначених для фахівців (буклетах, інструкціях, порадах).

Трактування термінів у термінологічному словнику який було розроблено для студентів спеціальності «Експлуатація техніки промислового рибальства та аквакультури» дає можливість студентам не тільки визначати сутність терміну, а і уявити місце розташування, форму та матеріал виготовлення, можливе використання, взаємозв'язок з іншими елементами.

Для ознайомлення з розробленим словником наводиться фрагмент словника морських термінів, що використовується студентами спеціальності «Експлуатація техніки промислового рибальства та аквакультури» при вивченні спеціальних дисциплін:

Зміст термінів

Апарель – складена платформа, яка призначена для заїзду різних машин з берегу на одну з палуб судна.

Ахтерпік – крайній кормовий відсік судна, який закінчується ахтерштевнем і використовується зазвичай як баластна цистерна.

Ахтерштевень – міцна кінцева кормова балка складної форми, на якій замикаються вертикальний кіль, бортова обшивка і набор.

Бак – надбудова у носовій кінцівці судна, яка починається від форштевня.

Балка суднова – конструктивний елемент корпусу судна, його надбудов і рубок, що має довжину, яка у декілька разів перевищує висоту і ширину поперечного перетину.

Баласт – вантаж (забортна вода), що приймається на судно для забезпечення необхідної осадки і остійності, коли корисного вантажу і запасів для цього недостатньо.

Банкетка – дерев'яний піддон, що служить для збереження швартовних канатів.

Бімс – балка поперечного набору судна переважно таврового профілю, що підтримує настил палуби.

Бітенг – чавунна або сталева порожиста тумба, яка призначена для закріплення буксирного тросу.

Борт – бокова стінка корпусу судна, що простирається за довжиною від фор до ахтерштевня, а за висотою від днища до верхньої (головної) палуби.

Бракета – прямокутної або другої форми пластина, яка служить для підкріплення балок суднового набору, або з'єднання їх між собою.

Брашпиль – палубний механізм лебідкового типу з горизонтальним робочим валом, що призначений для підйому якорів і вибірці швартовних канатів.

Брештук – горизонтальна трикутна або трапецієвидна бракета, що з'єднує бокові стінки фор (ахтер) штевня та надає йому необхідну міцність і жорсткість.

Бульб – виступаюче уперед краплевидне або напівсферичне стовщення зануреної частини носа судна, яке зменшує опір хвиль і інтенсивність ударів носової кінцівки о воду.

Список використаних джерел:

- 1 Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
- 2 Зайчук В. О. Нові технології навчання (Вип. 39). – К.: НМЦ Вищої освіти, 2004. – 160 с.
- 3 Карпенко В. П., Торбан С. С. Механизация и автоматизация процессов промышленного рыболовства. – М.: Агропромиздат, 1990. – 349-361 с.
- 4 Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
- 5 Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації. – Київ, 2004. – 293 с.
- 6 Черепанов Б. Е. Судовые промысловые механизмы. – М.: Пищевая промышленность, 1976. – 170-172 с.
- 7 Шевчук С. С. Інноваційні підходи до навчання професії: Метод. посібник. – Донецьк: ШО ІПП УМО, 2009. – 120 с.